

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

4 vtrum sit grauiſſimum peccatorum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

OVAEST. CLVIII.

adulterij, & primas motus furti est in specie furti, & sic de alijs. Mortalitatem autem, vel venialitatem habet ex esse contra, vel præter charitatem, quæ est vita animæ, quæ distinguit inter filios Dei, & filios perditionis. Et hinc fit, ut actus circa aliquam materiam perfectus, si peccatum mortale, imperfetus vero sit pecca-

**A D S E C V N D V M** dicendū, quod Dominus uestibulum illud dicit de ira, quasi superaddens ad illud uestibulum legis, Qui occiderit, reus erit iudicio. Vnde loquitur ibi Dominus de motu iræ, in quo quis appetit proximi occisionem, aut quarensque grauem laisionem, cui appetit si consensus rationis superueniat, absque dubio erit peccatum mortale.

ad tertium dicendum, quod in illo casu, in quo ira contrariatur charitati, est peccatum mortale, sed hoc non semper accidit, ut ex dictis patet. \*

AM CORP. ART.

ii appetit rem uti per se, et non uti a se, nam inuitio domino appetitu non delibera-  
tio, sed primo motu. Hic est actus non est perfecte actus huma-  
nis. Secundò, est actu imperfecto ex parte rei aliena tollende, pu-  
ta, quia res est minima, vel quia non imito domino simpliciter,  
sed secundum quid: et sic est actus tollendi alienum est imper-  
fectus, quia nimium pro nihil reputatur in primo cau, & quia in  
voluntariu[m] secundum quid est simpliciter voluntariu[m] in fe-  
cundo cau. Tertio, actu perfecto virtutique, scilicet ex parte ope-  
rantis, & materiar[um]: sed hinc quidem tertius actus est peccatum mor-  
tale ex generel[er]i qui autem huc fint in eadem sp[iritu]e p[ro]p[ter] imper-  
fectionem tamen actus non sunt peccata mortalia, quia in illo  
fatuatur ratio actus humani. contra dilectionem proximi ex per-  
fectione actus circa tale obiectum: in istis vero, licet circa ean-  
dem sim materiam, quia tamen adeo imperfecte, vi non fint con-  
tra proximi dilectionem, id est ventialis fuit.

¶ Ad primam ergo obiectiōnēm proprie loquendo, negatur antecedens : quoniam vindičta iniusta tam minima non est iniusta vindičta simpliciter, sed secundum quid. Et ideo non continuit peccatum simpliciter, sed secundum quid, quia est veniale ; ita quod sicut prius motus ad vindictam est actus imperfectus, quia non est actus humanus vindičter, sed secundum quid, ita appetitus vindičtae minimae est actus imperfectus, quia non est appetitus vindičtae simpliciter, sed secundum quid. Et cum contra hoc afferatur, quod magnum & parvum non variant rationem vindičtæ, respondetur, quod cum magnum & parvum supponant id circa quod est diuermodi, iuxta diversitatem subiectorum loquendum est. Nam magnum & parvum circa vindičta simpliciter non variant rationem vindičtæ. Et propter appetitum iniusta vindičta sue magna, siue pars, dummodo si iniusta vindičta simpliciter, et peccatum mortale : sed quando parvitas non tam significat quantitatem, quam tener locum conditionis diminuens, ita quid ei cui additur, continuit secundum quid tale ex hoc ipso ponit talem imperfectionem, non vt tollat totaliter rationem illius, sed vt tollat contrarietatem annexam illi simpliciter, sicut tollit illud simpliciter. Et sic est in proposito, quod tanta parvitas vindičta est conditio diminuens rationem vindičtæ, non quod tollat totaliter rationem vindičtæ, sicut dico, Homo mortuus, ly mortuus, tollat rationem hominis : sed quia tollit rationem vindičtæ simpliciter, ac per hoc contrarieat ad dilectionem proximi, qua est coniuncta iniusta vindičtae simpliciter. Et hinc ille est in furto, cum tollatur alienum minimum. Nam licet ratio rei aliena non varietur per magnum & parvum, vt dicunt quantitates rei aliena, quando tamen ly parvum, diminuit rationem boni alieni, ita quod continuit illud in hoc, quod est esse alienum bonum secundum quid tantum, tunc non remaneat quod tollatur alienum bonum simpliciter, sed secundum quid : ac per hoc non committitur furum, nisi secundum quid, quod est peccatum veniale.

quod est peccatum veniale.  
¶ Ad secundam obiectionem negatur minor. Dico enim quod si  
mortalē & veniale distant in infinitū, ita vindicta iniusta, &  
vindicta iniusta minima, distant in infinitū : quia distat vt vindi-  
cta & non vindicta apud morales, quia modicum pro nihil  
habeat. Propterea ergo parvitas, quando est cōditio diminuitur,  
vt dictum est, alienat in infinitū : quia trahit actum ab ente  
ad non ens, hoc est, a contrario virtus ad non contrarium vitam.

que distant in infinitum sicut mortale & mundane  
nihil in ordine ad reputationem humanaum, per  
rem sit quasi nihil. Et ideo relinquuntur non  
ad tertiam obiectiōnēm.

**A R T I C U L V S . I I I I .**

**A**d quartum sic procedit. Videatur quid ita sit grauissimum peccatum. Dicit enim Chrysostomus: quid nihil est ne plus iusti furentis, & nihil deformatius sefero iusti, & multo magis anima. ergo ira est grauissimum peccatum.

**¶ 2 Præt.** Quanto aliquod peccatum est magis nocuum, tanto ui detur esse peius, quia sicut Ang. + dicit in Enchirid. Malum dicitur

alicer. Et similiter actus ex circumstantia & ex  
supposita perfectione actus, non fit aliquid contra  
supposita per se actione actus, neque sequitur quod  
neque indistrubabilis est mortalitas, nec minus  
perfectus non est capax mortalitatis. Et per  
mortali non in actu perfecto, ac si legem in  
in diaphano.

In reponſione ad ſecondum eiusdem inicu-  
tino occurrit, arguente contra hanc foliorem  
textu illo nō loquitor de occione, ne in pene-  
ge ueteris, illi recitat, & nō de illo quo ad alio  
Ad hoc dicimus, quod contextus illius intercep-  
fet: quod dominus loquitor de aliis, qui non  
proximi: & quod uolens dominus abunde uite

plus quam Scibrinus & Phanionem accep-  
tare praecepta antiqua legi & liberaliter prae-  
generare, ut pars diffusa in capitulo ibi. In hunc  
parte in proximum afflumt praecepta legi de morte  
Auditis quia dictum est antiquis. Non occides  
nisi, reus erit iudicis, & statim adas potes non  
ceperis, subdit: Ig ante dico mox qui omnes  
tri, reus est iudicis &c. ubi ex iudice per  
ipso ita que heret impunita homicidi, parvulus  
te pro obiecto documentum proximum, & que-  
cis viriit falaunt in ramis, & fundantur in  
venientur, tons fermo hic dominus pater den prae-  
dictio, extrahomicidio geno non al, quod posse  
fio reducitur. Fallom est ergo quod in se ne  
terem, sit de homicidio fero ibi, quoniam impunis  
cepto de homicidio, & quoniam cibis de pene-  
gium, & verbum iniuriuum in proximum operam  
uiissimum sic homicidium, aperulum manu-

**A**ttentio  
k **I**n articulo 4. eiusdem quæst. 15. dubia multa et in  
fitione 2. de iracundia occurserunt circa misericordiam  
et. a. Primum dictum est, Ira est minister peccatorum  
appetibilis. Contra hoc arguit. Primum, quia non  
minus peccatum quam aliqua ira, tamen in  
terior refutatur, qua est appetitus nonposi-  
do, quia supposita appetitur appetitus, quia non  
quia potest esse inqualitas ex parte circumstan-  
derum, & quia iratus contra inimicorum  
Deum & homines mudo ultra alterum, in nobis  
tio, quia supposita æquilitate appetitus, tamen  
ad huc ira non est minus mala quam in  
inuidia appetit malum finaliter propter unum  
tum astimptum; quia inuidia est magis appeti-  
tum, fidelium utriusque ratione finaliter  
gloria, alteri proper inuidiam, et ceteris  
appetere malum alteri proper glorian-  
tur. Primo, qui inuidia est appetitus  
non est contra. Secundo, qui inuidia

vniuersitatis, quin sit malum alterius: gloria autem est bonum vniuersitatis malo alterius: Tertio, qua gloria ita est bona, quod non nisi per circumstantias est mala: vindicta autem nunquam est bona nisi ratione circumstantia.

¶ Secundum dictum est, quod iratus appetit malum proximi sub ratione boni honestatis acriter iusta vindicta. Contra hoc arguit hoc esse fallacium, quia iratus sicut frequenter quod videlicet quam appetit, est iniusta. Ex quo appetere malum proximi sub ratione iniustae vindicta, quam sub ratione iusta gloria: sed iratus appetit, quandoque sub ratione iniustae, iniudicis autem sub ratione excellentiae. ergo

¶ Et confirmatur, quia ubi non est vera offensio, non est secundum estimationem irati, ibi non est appetitus sub ratione iusta vindicta: sed iratus cognoscit, quod non est vere offendit, putata, cum negaret sibi obsequium ad malam perpetravit ergo &c.

¶ Tertium dictum est, quod ira ex parte boni, sub cuius ratione appetit malum, est minus malum quam concupiscentia. Contra hoc arguit triplicerit. Primo, Delectatio in malo alterius, ceteris paribus, est grauior quam delectatio in proprio delectabili: sed delectatio irati in vindicta est delectatio in malo alterius, quia secundus occidens prole verbis, sicut illam occiditionem, est omnino iniustam, ac per hoc non appetit eam ut iustum, sed secundum quod vindicta & vno, seu malum alterius, qui eum offendit. Secundum, quia postea calu, quod vnuus sollicitus viorem alienam ad concubitum proper delectationem, alias proper viationem mariti, confitit quod secundum magis peccat: et tamen secundas proper vindictam, primus proper concupiscentiam. Tertio, postea calu quod vnuus concupiscit meretricem solitam, & quare delectabilis siuum per concubitum: alter iratus contra eandem querat illius occiditionem, confitit quod secundus magis peccat. Ergo delectatio irati est prior delectatione concupiscentiae.

¶ Quarum dictum est, Ira quamcum ad inordinationem, quae est secundum modum irascientis, habet quandam excellentiam propter vehementiam & velocitatem sui motus. De hoc, inquit Martinus, si intendit beatus Thos, qd ira habet excellentiam quantum ad nocturnitatem, non contradicte. Si quantum ad gravitatem peccati, quod ex lexe textus vel intendere, quia in prima parte corporis articuli de graviate peccati, semper loquitur, & titulus articuli est de graviate peccati sic inquit intelligentia. Contra, tunc quia ira vel diminuitur non gravitatem, sed ex parte vehementiae & velocitatis peccatum vel diminuitur ergo. Probatur minorum primo, quia ceteris paribus, occisor hominis ex ira statim minus peccat, qd occisor hois ex ira post duos menses. Exculputur, nam primus proper vehementiam & nelocitatem motus irae inexistens prius tunc. Tum secundum, quia quicquid causatur naturaliter, & illud restringit eis laboriosum & virtuosum, diminuit peccatum si non reprimatur: sed vehementia & velocitas motus irae sunt huiusmodi. Tum tertio, quia quicquid naturaliter causa inducit ignorantiam & obclerationem mentis, diminuit peccatum: sed vehementia & velocitas sunt huiusmodi, ut patet ex autoritate Greg. in litera &c.

¶ Ad primum dubium dicuntur, quod in litera non dicitur, quod quilibet ira est minus peccatum qualibet iniudicis: sed dicitur, qd comparando iram, iniudiciam, & odium secundum sua obiecta formata, quod est comparare ita utia secundum suas species ab solle, ira est minus peccatum, quam iniudicium & odium: quia obiectum formale ira habet rationem minus mali. Nam obiectum formale ira est malum proximi sub ratione iniudicis. Iniudicium est malum proximi in conferenti proprie excellentia. Odij autem malum proximi, ut malum illius. Hec autem tria obiecta conuenient in malo appetito. Et proprieta arguere a tali, vel tam malo contra authorem nihil ualeat: quoniam non tale, aut ta-

A le malum, sed malum clauditur in obiecto communione istorum uiorum: sed differunt in ratione formalis, quia malum appetitur, quia irato obiectum malum, ut iniudicium: inuidio, ut conferenti proprie excellentia: odio autem, ut malum proximi. Et quia comparatio non penes id, in quo aliquae iniudicitia sunt, id penes differentes modos, seu rationes illius in quo conuenientia est, fit: ideo Art. 2. & 3. huic qd.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est \* inordinatio irae secundum duo attenditur, scilicet, secundum indebitum appetibile, & secundum indebitum modum irascendi. Quantum igitur ad appetibile, quod iratus appetit, uidetur esse ira minimorum peccatorum. Appetit enim ira malum poena aliquius sub ratione boni, quod est iniudicium. Et ideo ex parte mali quod appetit, conuenit peccatum ira cum illis peccatis, quae appetunt malum proximi, puta, cum iniudicium, & odio. Sed odium appetit absolute malum alterius in quantum huiusmodi: iniudicium autem appetit malum alicuius propter appetitum propriæ glorie. Sed iratus appetit malum alterius sub ratione iniudicis. Ex quo patet quod

speciem fornicatione, & tamen potest esse quod aliqua fornicatio ex aliqua circumstantia sit grauior aliquo adulterio, pura, si adultereretur cum meretrice publica, fornicetur autem inducendo uenementissimum &c. mulierem solitam infinito tempore castissimam, & optimam uitam. Ita ira secundum suam speciem est minor culpa quam iniudicium, cum quo stat quod ex circumstantia aliqua sit grauior. Hoc enim nihil obstat praesenti doctrina. Quod autem secundo loco assertur, non est intelligible: quia implicant esse aequaliter appetibile mortem innocentis, & mortem eius qui illam demeruit.

¶ Ad tertium dicitur primo, quod suppositum non est uenit, scilicet, quod finis iniudicium est uanagloria. Sunt enim distincta uita, iniudicium, & uana gloria habentia distinctos fines proximos: sed non curando pro minore de hoc, cum dicitur primo, quod iniudicium est magis fugibilis, absuenda in primis locutio est. Nam iniudicium est de genere honorum; homini autem non habet rationem fugibilis, sed appetibilis. Nam bonum est quod omnia appetunt, primo Ethic. Reducendo deinde ad propriam locutionem, scilicet, Vindicta est minus appetibilis quam gloria, respondetur quod quia sunt diueriorum ordinum bona, dicendum est, quod iniudicium est magis appetibilis in genere boni honestatis, gloria autem in genere boni utilitatis & delectabilis. Et quia honestum est simpliciter magis appetibile secundum te, rō est magis appetibilis secundum se: gloria autem est magis appetibilis quod nos.

¶ Ad primam autem probacionem in oppofitum conceditur, qd iniudicium est appetibilis propter gloriam ut siue quo ad nos, no in se, quia honestum non ordinatur ad utile, aut delectabile ut finem. Et negatur quod non econtra, hoc est, qd gloria non est appetibilis propter iniudicium, immo optime gloria ordinatur ad iniudiciam perturbantibus rempublicam, ut iure finem.

¶ Ad secundam probacionem negatur consequentia, quia cum hoc quod iniudicium sit malum poene alterius, stat quod in se fit melius quam gloria, ut pote bonum honestum & gloria non.

¶ Ad tertiam probacionem dicitur, quod falsissimum est, qd iniudicium nunquam est bona nisi propter circumstantiam: quoniam secundum ipsam est de genere honorum, ut nunc nunc patebit.

¶ Ad secundum dubium dicuntur, ut superius pater in quarto, 80. apud Tullium, Andromachum, & authorem, iniudicatio pars iniudicis est, ac per hoc secundum se bonum honestum. Conformatum hoc facio eloquio, in quo Deus iniudicium sibi referuat tamquam actum bonum & excellentem. Et sancti Martires inducuntur iniudicium perire a Deo, qui non nisi bonum perire possent. Hinc enim habetur, quod ad significandum honestum bonum non oportet supra iniudicium apponere, quod sit iusta, sed facta est dicere iniudicium, quoniam secundum se significat opus iniudicis. Et ideo in litera non nisi quandoque ut legentes adiungenter intelligent, adiungitur ly iusta. Cum igitur dicatur, quod aliquid appetitur sub ratione iniudicis, perinde est ac si dicereetur, quod ob appetitur sub

sub ratione vindicta iustitiae. In iusta namque vindicta non est propriæ vindicta: sicut non indecens gravatum actio est gratianum actione. Est enim ly iusta condicione diminutus vindictam, quæ opus significat iustificare. Et ex his ad primum obiectiōnē dicuntur, quod quantumcumque quis fecerit punitionem quam vulnus facere, esse in iusta, quia tamen apparet illam per vindictam.

odium est grauius quam inuidia,  
& inuidia quam ira: quia peius est  
appetere malum sub ratione ma-  
li quam sub ratione boni. Et pe-  
ius est appetere malum sub ratio-  
ne boni exterioris, quo dicit ho-  
nor, vel gloria, quam sub ratio-  
ne redditus iustitiae: sed ex par-  
te boni, sub cuius ratione iratus  
appetit malum, cōuenit ira cum  
peccato concupiscentiae, quod  
tendit in aliquod bonum. Et  
quantum ad hoc eriam absolute  
loquendo, peccatum irae vide-  
tur esse minus quam concupi-  
scitatem, et melius.

scentiæ, quanto melius est bonum iustitiae, quod appetit iratus quam bonum delecatile, vel utile, quod apperit concupiscentia. Unde Philosophus, dicit in 7.\*

Ethicor. q̄ incontinens concupiscentię est turpior quam incontinentis irā; sed quantum ad ordinationem, quæ est secundū modum irascendi, ira habet quandā excellentiam propter vehementiam & velocitatem suū motus se

*non tanti fiat, ut propter se sit committenda ridiculum est negare in huiusmodi appa-  
riem.*

...m dicitur, q̄ in sentio authoris est, quòd i consi-  
p̄tientia non quantum ad lūstratōres ma-  
ta concubitum, & malum p̄gna, sed penes  
bonum, ad quas primo & formaliter respic-  
tū ira est minus mala, quia ira respicit formam,  
quia sub ratione vindictæ appetit quic-  
p̄scentia respicit formaliter bonum, delecta-  
delectabiliter appetit quicquid appetit.

in opficitum conceditur quod delectatio  
pior: sed falsum est quod iacundus vi-  
renem sui obiecti delectetur in malo alterius  
in bono iustitia apparentis sibi tunc. Nec  
lam esse iniustum, vi patet ex dictis. Nec  
lectarii vindicta, it delectari in malo alte-  
ria bonum sonat, licet alterius habeat poz-

ur. q̄ in casu illo, secundus procul dubio ma-  
ex hoc quod ira ex parte boni importati in  
concupiscentia ex parte boni delectabilis, sed  
utraque deformitate, scilicet adulterij, & ira-  
ola peccat concupiscentia.

, q̄ proculdubio, homicida per iram magis  
simpliciter loquendo; sed ex hoc non habe-  
authorem, quia cum hoc stat, quod ex parte  
ex homicida non irata, ex parte ex dolo mi-

ne homicida per iram appetit occidere, multe ex parte boni, sub cuius ratione appetit bonum est honestum, hoc delectabile. Et si est simpliciter peior, quam delectatio talis non est peior ex parte formalis boni: nec est undique simpliciter & ab solito, q[ui] delectatio co[n]tra g[ra]tia sua, sed talis, in quantum est peior etiam

er & abfolute, sed tali iracundia peior est q  
Ac per hoc nihil contra authorē dicitur quia  
iracundo, & concupiscentē, sed de iracundo  
communi absolute secundum fidem speciem,  
cum comparuit iracundiam iniuria & odio  
te, & non rati, vel tali. Et in hoc firma pedes  
inter fundamento, & formalī doctrinae ac  
aridiculo, sicut omnes calus, vptote extra pro-  
vale declinari causū.  
vptote dicimus quādā cōsiderātio inveniātū  
quādā ira

um dicitur, quod author intendit, quod ira

quo ad inordinatum motum, est gradus citer tamen, sed secundum quid: & hoc immo- ba, Habet quandam excellentiam, in qua & velocitate, motis augeat gravitas, per- quid tamen. Neutro ergo modo? M

cundum illud Prouer. 27. In  
non haber misericordiam, ne  
eripens furor: & impetum con-  
citat spiritus ferre quis potest.  
Ynde Gregor. dicit 5. Moral.\*  
Ira sua stimulis accentum cor  
palpitat, corpus tremit, lingui  
se prepedit, facies igneficit, ex-  
perantur oculi, & nequam  
recognoscuntur noti. Ore qui-  
dem clamorem fecerit, sed fa-  
sus quid loquitur, ignorat.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Chrys. loquitur de turpitudine quantum ad gestus exteriores, qui proueniunt ex im- petu iræ.

Ad secundum dicendum, quod  
ratio illa procedit ex inordina-  
tum motum irae, qui prouenit ex  
eius impetu, ut dictum est\*.

AD TERTIUM dicendum, quod  
homicidium non minus proue-  
nit ex odio, vel inuidia, quam ex  
ira. Ita tamen leuior est inqua-  
tum attendit rationem iustitia,  
ut dictum est.\*

**¶** Ad obiectionem ergo in oppositum negantur  
vehementia & velocitate diminuantur. Et posse  
dicitur, quod peccat secundum non casum reatu.

occisor ex ira statim, magis ab homine excedit  
ex ira post tempus, non propterea est, quia non  
sit minus gravis deordinatus, sed quia non  
filio & deliberatione primus occidit, et non enim  
censatio horum consistunt in negatione & dissen-

editio horum continent in legione 8.  
deliberati consilli, quæ spectant ad modum & op-  
pus: & non ex maiori vel minori discordantia;  
enim quod uehementius sit mons ure in oriente  
mensis, quam in occidente statim: & non multo  
quia ex mamma consilio occidere primum

**¶** Ad secundā probatōnē dī, q̄ dī mātōrē  
mēre naturaliter, negat minor, quā ei negat  
motus irā vēnēs & velor. Pōntas dī  
mēre naturaliter, negat minor, quā ei negat  
motus irā vēnēs & velor. Pōntas dī

**¶** Ad tertium similiter de cœlestia maxima de non esse  
santibus ignorantia & obscuritatem habet etiam de numeris  
quoniam ignorantia & obscuritas in utraque conformatum  
appetitum inordinatum. Ex hoc autem unum facilius

**¶** In eodem art. 4. dubia ad hoc duo occurserunt. Primum, inuidia in litera ponatur vitium respectu malorum; secundum, veritatem sit respectu boni. Et cum non nisi quasi diminutio propriæ excellentie.

**¶ Secundū est.** Quo differunt membra dictionis  
tæ. Ira ex parte appetibilis, cum comparatur mali;  
& ex parte boni cum comparatur conseruanda.  
Ibi, quia autробique appetibile ipius ut confidetur  
formalis, quod est bonum unidixit ipsius sicut  
etiam in aliis.

**A**d primum dubium dicitur quod licet immunitas non  
mali virtualiter. Nam dolor de bono alterius non  
mali illius. Qui enim dolet quod alter periret, non  
scilicet privationem.

¶ Ad secundum dubium dicitur illa membrana  
relativa, absolute quidem, quia in prima conser-  
vatur appetibile integrum, scilicet compunctione  
ut includit malum poenitentiae & bonum fidei.

comparatione sumuntur tantummodi, primo sit comparatio, quæ sunt res ipsa vel refertur ad inuidiam & odium: in secundo sunt concupiscentia, in quinque eti respescit.

**I**N articulo quinto eiusdem centesimæ quinquagesimæ octauæ questionis dubium occurrit, quo pacto distinctio in litera Posit ex Aristotele, sit distinctio specifica peccatorum iræ. Et

## ARTICVLVS V.

**Vtrū Philosophus cōuenienter determinet species iracundia, dices quod iracundorum quidam sunt acuti, qui**

**dam amari, & quidam difficiles.**

**A**D QVINTVM sic proceditur. Videtur quod inconveniens determineretur species iracundia a Philosopho in 4. Ethic. \* vbi dicit, quod iracundorum quidam sunt acuti, quidam amari, quidam difficiles, siue graues: quia secundum ipsum amari dicuntur, quorum ira difficile soluitur, & multo tpe maner: sed hoc vñ pertinet ad circumstantiam tps. ergo videtur quod etiam secundum alias circumstantias possint accipi aliae species iræ.

**¶ 2 Præ. Difficiles, siue graues dicit esse, quorum ira non comutatur sine cruciatu, vel punitione: sed hoc etiā pertinet ad insolubilitatem iræ. ergo vide quod idem sunt difficiles, & amari.**

**¶ 3 Præ. Dominus Matth. 5. ponit tres gradus iræ cū dicit, Qui iracutus fratri suo: & qui dixerit fratri suo, Racha: & qui dixerit fratri suo, Fatus: qui quidem gradus ad prædictas species nō referuntur. ergo vñ quod p̄dīta diuisio iræ non sit conueniens.**

**SED CONTRA est, qd Grego. Nyssen. dicit, \* quod tres sunt irascibilitatis species, scilicet ira, quæ vocatur fellea: & mania, quæ vocatur infanía: & furor, quæ tria uidentur esse eadē tribus præmissis. Nam iram felleam dicit esse, quæ principium & motum habet, quod Philosoph. attribuit acutis. Maniam verò dicit esse iram quæ perma net, & in vetustatem deuenit, qd Philosoph. attribuit amaris. Furorem autem dicit esse ira, que obseruat tempus in suppliciū, quod Philosoph. attribuit diffi-**

**cioso propoſiti naa est inordinationem caſare. Et propterea auti inexpectata diuſione, mouentur appendo inordinate vindictam. Quantum quoq; in nobis uir habeat concepta tristitia de parumperfone, experimur, ac per hoc uindicta, ut amotinalis tristitia, speciale motuum est ad inordinatum iræ motum. Sic autē mouentur amari, qui crucianus ex tristitia conceperunt illa durat, qm illa per temporis diuinitatem, attrita iam uindicta, non habet amplius talem appetibilis rationem, s. ut amoena tristitia, quoniam tristitia non est amplius. Sed & difficiles, quia infarabiliter appetunt habent fixum in sola uindicta executione, non aliunde mouentur. Nam ex hoc ipso mouent ad inordinatum iræ motum, quod sola expletione uindicta facilius se exhibent, & proper hoc incurabilis omnino horum furor est. Et qui huiusmodi de distinctio ex obiectis annexa**

**A**habet distinctionem penes facilitatem, & firmatatem hominis ad iram, sicut distinctione specifica inter habitum & dispositionem ex obiectis, annexam quoq; habet distinctionem penes faciliter & difficultem mobilitatem in subiecto. ideo neutra alteri priuudicatur.

**¶ In reſponſione ad tertium eiusdem art. 5. dubium occurrit ex Martino in 1. queſide iracundia, ubi recitat: hac reſponſione ſubdit. Hac dicta pul Lib. 2. Orth. chra funt, fed tamen non nihil difficultatis habent. Primo, quia vel in iis tribus ira gradibus eft idē præcise & adequare actus interior, vel non. Si ſic, lequitur quod ſicut tertius facit reum gehennæ ignis, ita lecūdus & primus. Et patet ſequela: quia ſecundum ſolum actum interiorum atque locis citatis datur meritum, vel in argu. ſed demeritum, & illius cont. quantitas. Si non, ergo non bene diuincitur a Thoma: fed debuit primo diuincere per actus interiores. Secundo, quia vel primus gradus habet exterius nouum pro obiecto, vel non. Si ſic, ergo facit dignum gehenna. Si non, ergo diuincitur ſpecie a tertio, qui habet nouum exterius pro obiecto. Tertio, quia quod dicit, Reus erit iudicio, aut intelligitur de iudicio humano, vel diuino. Si de humano, aut hoc in foro exteriori, aut interiori. Non exteriori, quia in primo nihil exterius appetit nec signum, nec nouum. Non interiori, quia in tali foro non debemus nos defendere, ſed potius accufare. Non diuino, quia ibi nullus eft defendantis locus, cum ibi nihil accufet nisi culpabile.**

**¶ Ad primum horum dicatur, quod non eft omnino idem præcise & adequare actus interior in iis tribus gradibus: quoniam in primo eft actus interior ſecundum ſe: in ſecundo actus interior & ſecundum ſe,**

**& ut ratio exterioris indignationis, in tertio vero ut ratio exterior inuitie. Et cum contra arguitur: ergo non bene diuincitur a Thoma, negatur ſequela. Et ad probationem, quod debuit per actus interiores diuincere, reſpondetur quod dum author diuinxit gradus penes progreſſum humani actus, ſcilicet in corde & ſatis docuit diuerſitatem interiorum actuum nunc declaratam.**

**¶ Ad ſecundum dicatur, quod primus gradus habet exterius no-**

**mentum pro obiecto: quoniam, ut author dixit, dominus lo-**

**quitur de ira homicidij, ſed grauis Iſtioniſ. Et cum contra argui-**

**tur: ergo primus gradus facit reum gehennæ ignis, negetur ſe-**

**quelacionem non ex hoc, quod exterius nouum est obiectum,**

**ponitur gradus tertius, reus gehennæ, ſed ex hoc, quod**

**exercet exterius nouum, dicendo, Fatus: quod non fit.**

**Secunda ſecunda S. Tho.**

**CCC**

**in**